

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 4. februarja 2021 - Leto XXXI, št. 5

stran 2

Epidemiološka slika zaenkrat ne omogoča večjega druženja

»Samo mordja nemamo, drugo vse mamo«
stran 4-5

Dobrodušni velikani v narodnem parku
stran 6-7

Doma je zato baukše
stran 8

Andrea Kovács - o načrtih ZSM v letu 2021

Epidemiološka slika zaenkrat ne omogoča večjega druženja

Zveza Slovencev na Madžarskem (ZSM), ki je lani obeležila 30 let svojega delovanja, je morala praznovanje okroglega jubileja preložiti na letos. V tej krovni or-

formacijskega centra čimprej srečali tudi v živo, ob otvoritvi razstave del, ki so nastala na 19. mednarodni likovni koloniji. Virtualno predstavitev bo

priređitve lahko udeležili tudi ljudje v živo. Ali bo to lahko že meseca maja, še v tem trenutku ne vemo, vsekakor pa bomo na prireditvah povabili tudi goste iz Slovenije. Vemo, da je Zveza prva krovna organizacija Porabskih Slovencev, ki je že vse od začetka zastopala interese slovenske skupnosti, v prvih letih tudi na politični ravni, pozneje pa predvsem na področju kulture in medijev.«

ZSM veliko svoje pozornosti namenja tudi gospodarskemu področju. V zadnjem obdobju je pod njenim okriljem nastal Program spodbujanja gospodarske osnove slovenske narodne skupnosti na Madžarskem za obdobje 2021–2024, ki je postavil temelje za to, da tudi matična domovina podpre nekatere razvojne programe v Porabju: »Tukaj so še določena vprašanja odprta. Zdaj delamo na tem, da jih razrešimo, potem pa naj bi šel program v medresorsko usklajevanje. Že vrsto let govorimo o tem, da je Porabje potrebno gospodarsko okrepiti, saj ima lahko to pozitivne učinke tudi na področje jezika in identitete. To želimo doseči seveda z madžarskim programom, dobrodošla pa bi bila tudi sredstva iz Slovenije.« Po mnenju sogovornice je pomembno, da se podprejo podjetniki iz Porabja: »Če bomo mladim zagotovili boljše življenjske pogoje, bodo ostali doma in si bodo tu ustvarili tudi družine. Na ta način bodo ostali aktivni člani naše skupnosti. Zavedamo se, da je naša naloga težka. Že na srednješolski ravni jih poskušamo usmerjati, da izberejo takšen študij, ki bo zapolnil vrzel v tistih strokah, ki jih najbolj potrebujemo. Želeli bi, da takrat, ko zaključijo svoje izobraževanje, pridejo nazaj v Porabje in tu najdejo svojo zaposlitev.« Dobra novica je, da so nekateri dijaki, ki obiskujejo monoštrsko gimnazijo, izrazili željo, da nadaljujejo svoje šolanje v Sloveniji ali pa da študirajo slovenski jezik na Madžarskem.

V obeh krovnih organizacijah se zavedajo, da se je še bolj kot doslej

potrebno usmeriti k mladim. Ni pomembno le to, da se naučijo slovenskega jezika, potrebno jih je aktivno vključevati tudi v delo narodnostnih organizacij in in-

goričkimi kraji, »saj bi v primeru, če bi tam postavili kakšno slovensko podjetje in bi se to obmejno območje razvijalo, to potegnilo zraven tudi Porabje.

Andrea Kovács na lanskem občnem zboru Slovenske zveze

ganizaciji Porabskih Slovencev poleg tega upajo, da bodo, vsaj v drugi polovici leta, lahko izpeljali še več svojih prireditvev in drugih aktivnosti, je najprej povedala predsednica ZSM Andrea Kovács in pojasnila, da bo v naslednjih nekaj tednih večina aktivnosti potekala virtualno.

Kot vemo, je Zveza skupaj z Občino Monošter in Galerijo-Muzejem Lendava tudi lani v Monoštru organizirala mednarodno likovno

vodil umetnostni zgodovinar Attila Pisznyak,« je pojasnila sogovornica in dodala, da bodo za svojo spletno, pa tudi facebook stran, pripravili krajši video prispevek, posvečen slovenskemu kulturnemu prazniku, v katerem bodo posredovali tudi nekaj utrinkov o kulturnem življenju v Porabju. »Kot kaže, bomo še nekaj časa morali delovati le na daljavo, preko spleta, saj nam epidemiološka slika zaenkrat ne omogo-

S slovenskim zunanjim ministrom ob ogledu Slovenskega doma

kolonijo. »Na žalost nam je neugodna epidemiološka slika na Madžarskem in v Sloveniji konec lanskega leta onemogočila, da bi izvedli razstavo umetniških del. S pomočjo virtualnega sveta bomo sedaj predstavili nastale umetnine, v upanju, da se bomo v razstavnem prostoru Slovenskega kulturnega in in-

ča večjega druženja. Vsi upamo, da bo epidemije kmalu konec in bomo spet zaživel po ustaljenih tirnicah,« je še poudarila Andrea Kovács in napovedala, da bodo takrat, ko se bo to tudi zgodilo, dostojno proslavili 30-letnico uspešnega delovanja ZSM: »Obeležitev te okrogle obletnice moramo vsekakor narediti tako, da se bodo

Andrea Kovács in Gyöngyi Bajzek (sekretarka Zveze) z nagrajenci Zvezinega online natečaja

stitucij. Ob tem Andrea Kovács izpostavlja, da je za Porabje zelo pomembno, »da slovenščina postane ekonomski faktor, kar v praksi pomeni, da se z znanjem slovenskega jezika lažje zaposliš. Tudi zaradi tega bi bilo dobro, da pride v Porabje kakšno slovensko podjetje. Prej omenjeni gospodarski program je namenjen tudi temu, da spodbudimo slovenska podjetja, da odprejo pri nas kakšen obrat ali podružnico, obenem pa

Delamo na tem, da ta obmejni prostor postane gospodarsko bolj razvit in da bo to območje, ki nudi perspektivo tudi mladim. Vsakodneveni stiki, tako gospodarski, kulturni, športni ali kakršnikoli drugi, bodo v veliki meri prispevali k temu, da se bo jezik vedno bolj uporabljal. To bo vplivalo tudi na našo identiteto. Vse bolj se bomo zavedali, da smo Slovenci in lažje bomo poskerbeli tudi za to, da se naša majhna skupnost ohrani.«

S slovensko zagovornico Eriko Köles Kiss

podpremo naše podjetnike, da postanejo bolj konkurenčni. Pomembno bi bilo, da postanemo del slovenskega prostora tudi na gospodarskem področju, ne le, kot zdaj velikokrat govorimo, da smo del slovenskega kulturnega prostora.« Predsednica ZSM si želi več sodelovanja tudi z obmejnimi

(Slika na 1. strani: Posnetek z obiska slovenskega zunanjega ministra. Pred Slovenskim kulturnim in informacijskim centrom (z leve) Andrea Kovács, Erika Köles Kiss, Karel Holec in minister Anže Logar.)

Silva Eöry

Foto: arhiv uredništva Porabja

MOŽNOSTI ENERGETSKIH PROJEKTOV V PORABJU

Podjetje (d. o. o.) za daljinsko ogrevanje iz Szombathelya si prizadeva, da bi v interesu prenove okrepilo svoje mednarodne povezave in ustvarilo mikroregijske kooperacije. Podjetje ima preko Madžarskega strokovnega združenja podjetij za daljinsko ogrevanje partnerske odnose s Slovenskim združenjem za energetiko. Podjetje želi izvajati čezmejne energetske projekte z uporabo nove tehnologije oziroma modernizirati regionalno daljinsko ogrevanje ter deliti strokovne izkušnje.

V interesu morebitnega partnerstva oziroma določitev okvirov bodočega energetskega razvoja na območju Slovenskega Porabja so 25. januarja sklicali sejo na sedežu DSS na Gornjem Seniku, ki jo je koordiniral slovenska

zagovornica v madžarskem parlamentu Erika Köleš Kiss. Pogovorov so se udeležili poslovodna direktorica Podjetja (d. o. o.) za daljinsko ogrevanje Marta Kovács, predsed-

ki je zastopala tudi Razvojno agencijo Slovenska krajina, in poslovodni direktor MURABA EGZT Bálint Papp.

Na sestanku so se pogovarjali predvsem o »zelenih« energets-

Porabski udeleženci pogovorov

nik DSS Karel Holec, predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovács,

kih projektih, ki bi pripomogli k razvoju Slovenskega Porabja.

F. Sütő

DESET LET SLOVENSKEGA ZBORA V BUDIMPEŠTI

Zdaj februarja je deset let, ka »Ljudski pevci« Slovenskega društva v Budimpešti vküper spejvajo. Začetek je bilo težki. Brez zborovodja smo bili. Hugo Čerpnjak je igro na harmoniki, drugi smo pa spejali. Če se je stoj zglaslo, ka bi vodo zbor, gda je zvedo, da se slovenski trbej včiti, nas je tam njau. Na srečo so Zadorijevi začnili oditi v društvo in se je tak naš velik problem rejšo. Miši Zadori je Slovenec z Virice doma, žena Orsika Kovács je Vogrinka in je učiteljica petja. Ona vodi naš zbor čisto od začetka.

16 nas je začnilo, zdaj nas je že menje. Starejši vöostanejo, mladi se težko pridružijo. Mamo tudi vogrske člane, oni so žene ali možje naših. Pred trestmi pa deset lejt smo zatok napravili društvo pa zbor mi Porabski Slovenci, steri živemo v Budimpešti, naj ne pozabimo svojo materno rejč, svoje pesmi, šege, naj ostanemo Slovenci.

Za deseto obletnico zbor smo dali napraviti zgoščenko (CD), naj gori ostanejo naše

Naši pevci decembra leta 2012, gda smo svetili božič pa samostojnost Slovenije

slovenske pesmi iz rojstnoga kraja, naj ji ne pozabimo. Naj se vidi, če že živemo v Budimpešti, v tom velkom varaši 40-50 lejt, ka šče vejmo slovenski, šče nej smo pozabili materno rejč, šče vejmo pesmi rojstnega kraja.

Škoda, da zavolo koronavirusa nej smo mogli svetiti 30-letnico Slovenskega društ-

va v Budimpešti, zdaj pa nej 10-letnico zbor.

Vüpjamo se, da te viruš

gnauk tamine pa mo leko vküper svetili te dveje obletnici in se veselili, da smo vse tau zadobili.

Gratuliram vsem pevcom, iz srca se zavalim za njino delo in želim, naj se šče dugo čüjajo slovenske pesmi v Budimpešti.

Irena Pavlič

Pod Srebrnim brejgom ...

... se šaule gnauk goroprejo, že za eno tri dneve se dozapejrajo. Ja, takše se v Sloveniji godi. Pa so nej vse šaule se gorodprle. Samo za prve tri klase pa eške tau nej vsepovsedi. V deveti regijaj so tisti najbolje menški šaularge šli nut na šolske dveri, v trej regijaj na tau eške čakajo. Depa v dveje tisti regijaj, ka so leko šli, so njim dveri zanuva dozaprli. Pa nej zatoga volo, ka bi mlajši ali pa školnicke betežni bili. Zatoga volo, ka se je koeficient znauva zdigno. Nej bi zdaj na taum mesti od matematike pa statistike pa sto vse si je tau vözbrodo. Od toga se geziki pa eške kaj drugo na velko terejo. Na mlajše trbej gledati, na školnicke ranč tak. Pomalek do vsi kiklate glavé meli. Od vsej tej ekranov, računalnikov, čedni telefounov njim glave že kikle dobivajo. Pa kak so se na velke v tisti bole »normalni« časaj gorgemali, aj mlajši telko se s tejm ne spravlajo, ka tau za njivo zdravdje nej dobro gé. Zdaj od toga skur guča nega. Zmejs se zato kakši pedagog, kakši doktor psihologije gorgemlé, ka tau se v najbolje kračjšom časi dun mora zgotoviti, že nazaj porcijo dobi. Že ga vözglasijo, ka nesterni škejo čedne regule najbolje maudre koalicije na nikoj djasti. V cejloj toj, z negativno energijo nabitoj, atmosferi je eške evropski indeks korupcije vöprišo. Té je pokazo, ka v Sloveniji se je že od leta 2012 nika nej vöminilo. Korupcija rasté kak grbanji po deždji. Gvüšno se že kakši twitt piše, ka so tau od korupcije v Sloveniji domanji komuništarge vönajšli, drugi pa so nji poslušali, vörvali pa eške bole. Iz Merke pa je eške neka drugo prišlo. New York Times je piso od toga, kak so se direktori, direktorce najvejši muzejov pa galerij na velke vöminili. Od toga so naše pa vaše novine Porabje na taum mesti že pisale, depa, New York Times? »V vsejm tejm se leko vidi, ka v Sloveniji za kulturnike konservativno nacionalni puč de.« Žmetne rejči so naprej priše, depa od najbolje prejnji se niške preveč nede živcejro. Kusta kauža njim zapovejda, ka tau od nji samo na velke lažajo. Sto laža? Tau smo že povedali, dapa, v Merki komuništarge? Gvüšno, ka ta njivi kanali tö dejoj!

Dobro, malo tanjamo vse tau, pa poglednimo, ka se v kulturi godi. Galerije pa muzeji so že deset dni goroprejt. Brž se je vidlo, kak so lidgé kuman čakali, ka se kaj takšnoga zgodi. Nej malo lidi se je napautilo v té institucije, aj dun se kaj v živo vidi, nej pa samo virtualno, prejk interneta. Festivali filma pa teater eške itak se po »starom« leko gleda. Rejsan de se pomalek že leko prajlo, ka po starom. V cejloj takšom ali ovakšom kulturnom življenji se že mejsece pa mejsece bojna z ministrstvom za kulturo. Tö od toga smo že pisali, depa kulturni delavci neškejo dopistiti, ka tak tadale dé. Zaprav, skur nikan néde. So pa šli buldožeri, bagri, krampi pa macole, so na staro fabriko paciklinov Rog v Ljubljani. V njej so vsefele umetniki živeli pa delali. Malo po tistom, gda se je politični sistem vöminiu, je Rog vrag vzeu. Pomalek, pomalek so se nut naselili lidgé, steri neškejo v instucijaj delati, napravli so si svoje ateljeje, pomalek so si eške kulturna društva nut svoje mesto najšla. Tak se je tam prejk dvasti lejt delalo, živelo. Cejla kulturna Slovenija je svoj glas krepko gorzdignola, depa kak je ljubljanski župan zapovedo, tak se je zgodilo. Tau več niške nazaj gor ne postavi, zatoga volo, ka je malo po tejm neka vöprišo. Rog so začnili na nikoj dejvati, eške prva je biroviija dokument vödala, ka se tau spoj leko naredi. Župan Jankovič pa je v svojom stili arogance povedo: »Biroviija bi dokument ganuk vödala, tau je gvüšno. Zakoga volo bi mi na tau čakali.« Ta gesta samo od toga guči, kak v Sloveniji je tau že šega gratala. Kak glavaške zapovejo, tak bau pa če tau leko naredijo ali nej. Baug vari, če bi kaj takšnoga steri vcejlak parusen človek naredo. V vauzo bi šeu, eške prva bi biroviija kaj prajla.

Naš Srebrni brejg se zadnje dneje sunča, zmejs se kaupa v deži. Malo ga je toplo, mrzlo ranč tak. Kak politika vsej farb, vsej resursov, gnes tak, na drugi den vcejlak ovak. Zato naš brejg od toga nebesko dosta vej.

Miki Roš

PREKMURJE

Tören in skakalnice

Večkrat smo že pisali o tom, ka so leta 2015 na bregi nad Lendavo postavili tören Vinarium, steroga je do zdaj obiskalo že okauli 450 gezero lüdi. Bilau bi jih gvüšno ške več, če nej bi bilau nauvoga koronavirusa. Znamo ka pelde vlečejo, in tak so se v püconski občini odlaučili, ka tüdi oni postavijo razgledni tören, in tau v vesnici Bodonci, gé je idealna točka, vej pa se lepau vidijo Avstrija, Pohorje in tüdi Lendava. Plani so že napravleni, v letošnjom občinskem proračuni so že rezerverani penezi za tau, ka se napravijo paperi, projektna dokumentacija, kak se tomi v Sloveniji čedno pravi. Za tau naj bi ponücali 30 gezero evrov, za prvi tau gradnje törma pa 170.000 evrov, od toga de rosag cujdau 100.000. V leti 2022 od rosaga ške čakajo dodatnih 350.000 evrov. Tören, steri naj bi biu visiki okauli 35 metrov, napravleni pa naj bi biu iz lesa in kovinskih talov, de meu tüdi lift, tak ka do na njega leko prišli tüdi tisti, steri ne morejo titi po stubaj.

Zanimive plane pa majo tüdi v enoj drugoj goričkoj občini. V vesnici Pertoča šké rogašovska občina napraviti skakalni skijarski center. V toj vesnici so že pred leti pripravljali skijarska tekmojanja, samo zadnja leta jih je bilau - najbolje zavolo toga, ka je dostakrat pozimi nej bilau snega - dosta menje. In zatau je Športno kulturno turistično društvo Mladost Pertoča dalo pobudo, ka se napravi skakalni center, v sterom do tri skakalnice iz umetne mase v dolžini 30, 20 in 10 metrov, pauleg pa ške tören za birauve, plac za gledalce, vrej d pa trbej vzeti tüdi poštije. Vrednost naložbe cenijo na 300.000 evrov, pri tom pa čakajo tüdi na pomauč Smučarske zveze Slovenije.

Silva Eöry

Peter Kuhar - Prekmurec, steri je namesto škonika grato novinar

»Samo mordja nemamo, drugo vse mamó«

Peter Kuhar je Prekmurec, steri žive v Berouni na Češkom. Ta se je preselo pred trinajstimi leti. Za Beroun, steri je nej daleč vkraj od glavnoga varaša Prage, Peter pravi, ka je »trno lejpi mali varaš, približno tak velki kak Sobota. Okauli njega je tüdi dosta lejpe narave«. Tau ške bole prav pride gnesden, v cajti koronavirusa, gda clovek ške bole iške samotne poti, na sterih se te leko vözfuda: »Vsakši den iden vö, za vöro ali dvej. Ge sam dosta po sveti odo, samo se mi tak vidi, ka sam nikder nej takši kraj najšo, gé bi meu vse tak pri rauki. Samo mordja nemamo, drugo vse mamó. Deset minut od rama sam že v gauški, vse koulivrat mamó tüdi brege, najbolje bližiši se zove Ded in je približno 500 metrov visiki. Skauz varaš tečeta dvej reki, Berounka in Litavka. Okauli varaša, steri je v dauli, pa so tüdi njive.« Beroun leži na Češkom krasi (kar-

najvekših čeških dirigentov.« O držini Kuhar ste že dosta zvedeli nej dugo toga nazaj, gda smo v naši novinaj predstavili Petrovoga brata Tomaža, steri je raztolmačo, ka sta bila oba stariša škonika, pa ka je držina, v steroj so gorrasli štirge bratje, prva živela na Pertoči, sledkar pa v Brezovcaj. »Kak je že brat pravo, je naša mati bila iz Kermedina. Tam sam se tüdi ges leta 1944 naraudo. Zatau, ka je ona leta 1959 mrla, nej bilau več prilike s kem vogrski gezik gučati, zatau sam gezik dosta pozabo. No, v krčmi me ške gnesden glj ne morejo

tak kak sta oča pa mati, včiu na eni od šaul: »Meu sam štipendijo, pa so me steli v Lendavo poslati.« Biti škonik se njemi ške

včenja bilau grozno, nej pa špajnsno, ali tau ka sam napiso, se jim je pri novinaj trno špajnsno vidlo pa sam za njih po tistom ške večkrat kaj napiso. In tak sam namesto škonika grato novinar.« Istina gé, ka je že kak študent v šestdeseti lejtaj premináčoga stoletja, gda so bile med študenti popularne novine Tribuna, stero so bile tüdi glasnik študentskoga uporništa, kak lektor popravlo tekste, tü pa tam pa je tüdi sam že kaj napiso. Po tistom, ka je leta 1969 začno delovati Radio Študent, so ga »potegnili« ta. Po ponesrečom poskusi, ka bi škonik grato, je začno sodelovati z novinami Pavliha, sledkar tüdi z Anteno, članke pa so njemi objavljali ške v drugij novinaj. In tak je po tistom prišla ške ponüdba z RTV Slovenija, stera se je te zvala Televizija Ljubljana, ka aj naj pride ta delat. V uredništvu oddaj o kulturi je osto od leta 1974 (duga lejta je biu tüdi urednik) pa vse do tistoga mau, ka je leta 2007 šau v penzijo: »Dosta sam doživó, se navčo in spozno tüdi dosta zanimivih pa eričnih lüdi,

Držina Kuhar pred šaulo v Brezovcaj

Štirge bratje s svojo kermedinsko babico

stzvidék), steri je dosta starejši pa malo ovakši od slovenskoga. »Mi tüdi mamó djame pa kamen, ovači pa je bole süjo. Istina gé, ka so tü tüdi velke njive pa gauške, z visikimi búkvami, toga pa na slovenskom krasi nega oziroma je toga tam malo,« je ške raztolmačo Peter Kuhar. Pauleg toga ma Beroun tüdi krepko vez s Slovenijo, »vej pa je tü živo in je tüdi pokopani Václav Talich, steri je biu ustanovitel in od leta 1908 do leta 1912 prvi dirigent Slovenske filharmonije, na konci pa celau dirigent opere v Ljubljani. Talich vala za enoga

odati. Mati je prva slovenski ške nej zadosta znala, pa je vogrski in tüdi malo nemški z nami gučala, vej pa je njena držina bila iz Güssinga. V vesnici smo se po domanje, prekmursko zgučavali, v šauli pa smo se knjižni gezik včili,« mi je ške povedo sogovornik, steri je steu titi po pauti starišov in dvej bratov pa se je v Ljubljani na Filozofski fakulteti vpiso na študij slavistike, pauleg slovenskoga pa se je včiu ške češki, slovaški, ruski in poljski gezik. Te je ške tak brodo, ka gda zgotovi študij, pride nazaj v Prekmurje, gé de,

gnesden vidi kak eno najlepše in najbolje plemenito delo. Ali te je ovak prišlo: »Moji profesorge so mi pripravücali, ka aj naj dem na eno šaulo v Ljubljani, pa vöspobam, kak je tau, vči-

Bratje Kuhar na Vaneči leta 2018

ti. Biu sam trno pažlavi, tak ka sam že po dvej vöraj šau k ravnateli in sam njemi pravo, naj mi da delavsko knjižico, ka ges šaularov ne ladam pa ne vem včiti. V Prekmurji so mlajši lepau poslúšali v šauli, v Ljubljani pa so že te bole lagvi bili. Tau, kak so me maksali in kak sam ges naopačen biu, sam lepau dojnapiso in sam tau pisanje odneso na novine Pavliha. Meni je tisti dvej vöri

med njimi tüdi nobelovce, kak so Günter Grass, Imre Kertész ali Orhan Pamuk. V tom cajti je bila kultura en takši svoboden otok, tak ka si leko povedo tüdi kaj kritičnoga, kaj takšoga, ka si mogauče o politiki nej smeü povedati v tistih, kak jim gnesden tüdi radi pravimo, svinčenih časih. Tistoga cajta je bilau dobro tüdi tau, ka so bile oddaje o kulturi celau ob osmi vöri večer, nej kak zdaj,

ka so bole kesno, okauli enajste vöre večer.« Te, gda je šau v penzijo, njemi je vodja televizijskoga arhiva dau izpis njegovoga dela. Nabralo se je celau za šeststo strani naslovov oddaj in prispevkov.

Glij nikak v tistom cajti, gda je šau v penzijo, je biu v Velenji mednarodni festival *Lirikifest, na steroga je s Češke prišla tudi pesnica in prevajalka Lenka Daňhelová*. Peter je bil eden od »domanjih«, steri je znau njeni gezik, leto sledkar pa sta bila že par, tak v žitki kak v ustvarjanji. Z ženo sta vküper vödala slovensko-češko antologijo najnovejše slovenske poezije petdesetih pesnikov (S petdesetimi glasovi govorim/Padesáti hlasy hovořim, 2012). Pauleg toga je Peter iz češkoga na slovenski gezik dojbrno ške več knjig, med drüгим Ekonomijo dobrega in zla od Tomaža Sedláčka, pa tri knjige Pavla Šruta (Lihožerci, Lihožerci se vraćajo, Lihožerci za vedno), in knjigo Vprašaj očeta, stero je napiso Jan Balabán. Peter Kuhar je tudi član slovenskoga PEN, na Češkom pa programski vodja mednarodnoga literarnoga festivala Ob robu/Stranou in ške član izvršnoga odbora Slovenskega društva Jože Plečnik. Tau društvo je leta 2017 tudi povabilo na gostovanje Komorni zbor iz Monoštra. Vküper z ženo Lenko sta leta 2018 za svoje »*neutrudno posredovanje med slovensko in češko kulturo*« v Sloveniji daubila Pretnarjevo nagrado. Istoga leta je Peter daubo tudi nagrado varaša Beroun, in sicer, kak je pisalo v obrazložitvi, »*za prispevek h kulturi mesta Beroun in za pospeševanje češko-slovenskih stikov*«. Ške gnesden rad kaj napiše za takše in načiše novine pa radijske oddaje, češke in slovenske, z velikim veseldjon tudi za Porabje. »*Vsakši keden novine preštem z velikim veseldjom, vse do zadnje litere,*« na konci ške cudja Peter Kuhar.

Silva Eöry
Kejpi: osebni arhiv
Petra Kuhara

Aleksander Ružič

ZABADANJE

smejo, zato ka je nej vüpo kaj nazaj tomi človeki praviti, zatou ka je vsakši znao, ka se je njemi nej dobro zameriti. Zato pa se je oglaso Dežō, brat od Gaborove žene:

»Ka nej, ne vidiš, kak lejpo korouno drži. Ti ranč takše palinke nemaš!«

»No, moški, leko idemo. Jaz že sklejšo v rouki držin. Šteri de piko, ka mo njemi znala ta držati, da de krv tekla. Na, Dežō, ti dobro pikaš,« se je nasmejala Jolan, njegva žena. »Ha, s toga nede nika. Gabor, ti si mene za glavnoga mesara proso,« se je zdaj s čemerami oglaso boter.

»Naj ti bou. Što pa tebi vüpa kaj nazaj praviti, nej tak, Gabor,« se je zdigno Dežō in vsi so se napoutili proti glejvi. Da so svinjo vöpotegnili pa go dojvrgli, in je boter šceo pikniti, je v tiston Dežō, šteri je za zadnjo taco držo, svinjo püsto in živinče je začnilo ta po dvorišči leteti.

»Tou si ti san rad napravo, Dežō. Zdaj go pa louvi,« je s čemerami, z dugin nožon v rouki, po lüfti majüto boter.

»Ha, boter, pomalejši si biu. Najbrž si gé indri tudi tak pomalejši,« se je smejo Dežō in začno za svinjov leteti. Tüdi vsi drugi so leteli za njin in da so svinjo nazaj v glejv nagnali in so go znouva vöpotegnili, je živinče po dugi mukaj le vöbrsnilo.

Se je šlo kak po navadi, ali sta si Dežō in boter vsigdar mela kaj ta vkriž povedati. Gabor je tü pa tan kaj povedo, ali je v glavnnon odloučo boter, kak se naj svinja razrejže pa kakši falati naj boudo.

»Na, Pišteš, tou k nan domou odnesi. Pa pazi, ka ti doj ne spadne po pouti,« je naednok zapovedo boter Gaborovimi siněj, ešče nej vözraščenomi pojbi, da je dugi hrbet mesa proti njemi držo.

Pišteš je nej znao, ka naj napravi. Vido je, kak z njimi grdo dela boter, pa tudi je nej gmo razmeti, zakoj de

najlepši falat mesa samo tak k drügoj iži neso. Gabor in Gizika, njegva žena, štera je pisker mesa v rokaj držala, sta se poglednila, in da je že ščela ona praviti, ka tomi nede tak, go je mož milo pogledno in pravo:

»Pišteš, nesi, nesi. Vej za nas ešče tudi zadosta ostane.«

Tak se je zgoudilo, ali je nadalé té dogodek nad vsejmi kak ena senca viso. Nika so si nej dosta gučali, le boter je tüt pa tan šteromi znao kaj potočiti. Da je svinja bila razpravljena in so obed skončali in se je začnilo že tudi večeriti, so se vsi odpravili v glejve pa v štale opravlat, Gaborova žena pa si je za njimi zgučala:

»Da doma opravite, prijte na večerjo!«

Večerja je bila bogata. Nej je falila kapüsta pa küjane čonte, pa pečenka je dišala. Gabor je z zamanice veselo noso klinton, zmes si je pa ešče šteri natočuo tudi kakši štonprli palinke. Vsi so že bili precij mejki in znalo se je, ka da de začno boter popejvati, de mus domou iti. V tiston se je pa pod oknon začüjla kriča. Vsi so völeteli in vidli, kak po bejlon snejgi botrova Trejza za čokov lejšce pa krči:

»Odi, Kari, pa vsi ote. Naša čoka je vövüjšla. Že sam tomi manjaki telko gučala, naj nouvi zapor napravi, ka nan leko čoka vövüjde, ali je vsigdar samo po vejsi lejšto.«

Vsij so začnili za njov leteti in nej je dugo bilo, ka sta jo Dežō pa boter nazaj k njin za vüja v lev zavlekla in dverice dobro dojrvejšala.

»No, pa je not. Odi, ka boš zdaj mojo palinko probo,« je ešče cejli bejli od snega pravo boter Dežōji.

»Vala. Vsega je bilou zadosta. Pa ešče puna kupica klitona me pri Gabori čaka. Ti pa zdaj tak nemaš časa, ka boš mogo čoko paziti, dokeč nouvoga zaperanja gor ne napraviš.«

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Več štokov se je zleglo

Edni najbola poznani ftiči so štoki (štoklje), vejn zato, ka mlajši že v pravljicaj večkrat leko štejo od nji pa vsigdar samo dobro. Štoklje nikdar nikoga ne znaurijo, vsigdar so dobre. Depa vejn itak zavolo tauga so najbola spoznane pa je mamu tak radi, ka one pri-nesejo v klüni dejte, gda se nauradi. Leko ka je nej cejšak tak, depa lejpa zgodba je pa mlajši en čas tau dajo valati. V Evropi lüstvo štoklje rejsan fejšt rado ma pa zavolo tauga, ka nji je od leta do leta menje, so še zaščitene tö. Vsikšo leto, gda že začne geseni hladno gratüvati, se v Afriko napautijo, depa vsikšo sprtolejt nazaj domau pridejo, kak če bi domotožje mele. Leko pravimo, ka rejsan je tau njigvi daum, zato ka pri nas si redijo gnejzde pa pri nas se zlejšjo vö mlade štoklje. Štoklje več simbolov nosijo v sebi, zavolo tauga je večkrat leko vidimo v zastavaj pa v grbaj tö. Žau, vsigdar menje štokelj se vözleže pa pride nazaj iz Afrike. Tau je zato, ka vsepovsedik je nejmajo tak na velke kak pri nas. Med potjauv v Afriko, gda počivajo, večkrat je strejšajo pa je podjšejo.

Proto taumi se je lani dosta več mali štokelj zleglo v Železni županiji kak gda koli v prejšnji osmi lejtaj. Vsevküp je 132 parov bilau pa 380 mali štokelj se je vözleglo, tau je 15 % več kak v prejšnji lejtaj.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Učenci prve triade so se vrnili v šolo

Minuli torek so se po treh mesecih ponovno odprla vrata 366 šol in 327 vrtcev v devetih statističnih regijah. Na delovno mesto se je vrnilo 12.822 zaposlenih v osnovnih šolah ter 12.844 zaposlenih v vrtcih. V šolske klopi je sedlo 53.306 učenk in učencev prve triade, v vrtce pa se je vrnilo približno 74.630 otrok. Vzgojno-izobraževalni zavodi so bili na nadaljevanje šolskega leta v vrtcih in šolah dobro pripravljene. »Tudi zaradi izjemnega odziva zaposlenih v vzgoji in izobraževanju na hitro testiranje ste nam vsem skupaj pokazali in sporočili, da sta vrtčevsko in šolsko okolje prostora, v katera lahko zaupamo, v katera vstopate zdravi in pripravljene na zahtevne delovne izzive,« je poudarila ministrica Simona Kustec. Od 20.816 opravljenih testov v ponedeljek, 25. januarja, je bilo po podatkih Ministrstva za zdravje 278 testov pozitivnih, kar pomeni, da je bil delež pozitivnih 1,3-odstoten.

»Odprije vrtcev in šol s seboj prinaša veliko odgovornost, zato vse starše ponovno prosim, da v vrtce in šole pripeljejo le zdrave otroke in da dosledno opozarjajo na pomen spoštovanja vseh priporočil NIJZ, od higijene rok, kašlja, razkuževanja in zračenja prostorov, do nošenja zaščitnih mask,« je še dejala ministrica in se obrnila tudi na otroke in učence: »Dragi otroci, dobrodošli nazaj v vrtce, učence in učenci pa dobrodošli v šolskih klopih. Skupaj z vašimi vzgojiteljicami in vzgojitelji ter učiteljicami in učitelji se vsi skupaj potrudimo in prizadevajmo, da boste v vrtcih in šolah ostali ves čas. Skupaj se potrudimo, da se vam čimprej pridružijo tudi vaši vrstniki, ki sedaj šolo še vedno opravljajo na daljavo. Predvsem pa združimo moči, da uspešno zaključimo še eno šolsko leto.«

Razgledi po naravi - 3.

Dobrodušni velikani v narodnem parku, 2. del

Spet se podajmo raziskovat naravne lepote Porabja in Ōrséga ... V 1. delu predstavitev markantnih prebivalcev Narodnega parka Ōrség smo spoznavali »najbolj« madžarske predstavnike, madžarsko

tja ... Prve informacije so bile zbrane, moje raziskovanje se je lahko začelo. Kar nekajkrat sem že obiskala oba rezervata, pozorno opazovala, fotografirala in zbrala veliko

na severovzhodu Poljske. Šele ob teh dogodkih se je javnost zavedla, da je vrsta pred skorajšnjim izumrtjem. Prav na območju tega edinstvenega ohranjenega nižinskega evropskega pragozda, kjer je rezerviran za ruske carje – od leta 1979 pa je osrednji del gozda pod zaščito Unesca –

zozemskem, Švedskem, leta 2015 pa so 7 zobrov pripeljali tudi v Slovenijo, v Kočevske gozdove. Največji rezervat zobri je obsežen gozd Bialowieza na Poljskem, na meji z Belorusijo, po številu zobrov pa Poljski sledita Rusija in Švedska. Danes populacija zobra šteje približno 6000 živali. Zober ali evropski bizon je bil

Radoveden zober v vasi Kondorfa

sivo govedo, 2. del pa odkriva zanimivosti o velikanu, prav tako radovednem, a malo bolj plahem, poimenovanem zober ali evropski bizon (europai bölény).

Odkrila sem jih lani v poznojesenskem času blizu vasi Kondorfa. Tik ob cesti, seveda za zaščitno ograjo, je skupina nenavadnih velikantov, zleknjenih v travi, lovila sončne žarke. Seveda sem prelepe prizore ovekovečila s fotoaparatom. Pridružil se mi je domačin, ki je s traktorjem oral bližnjo njivo. Povprašal me je, če fotografiram za kakšno revijo, češ da imam precej resno opremo. Rekla sem mu, da sem samo ljubiteljica narave, in pogovor je stekel. Pojasnil mi je, da so 6 živali pripeljali na to območje leta 2017 s Slovaške, da bi tem krajem vrnilo podobo iz davnine, ko so zobri pred tisočletjem tu živeli avtohtono. Domačini imajo pomisleke, da se bo teritorij spremenil v zanemarjeno, zaraščeno krajino, ker je površina prevelika za to število živali. Zdaj jih je že 9, saj so se lani skotili trije mladiči. Ob koncu mi je omenil, da je 6 zobrov tudi v Pityerszeru. Vedela sem, da bom naslednjič zavila

zanimivosti o teh nenavadnih živalih, največjih evropskih kopenskih sesalcih, ki so pred tisočletjem svobodno lomstili po evropskih gozdovih, saj zaradi svoje mogočne pojave niso imeli naravnih sovražnikov. Človek bi mislil, da se tako mogočnim živalim ne more pripetiti prav nič, kar bi ogrozilo njihov obstoj, saj naj bi velikost in moč pomenila samoumevno nadvlado in varnost. Velikemu in mogočnemu se pač umakne vse na njegovi poti. Vendar je velikost včasih lažna zaščita, ki lahko bitje ogrozi ali ga spravi v neprijeten položaj, ko ne more biti nevidno takrat, ko bi moralo biti. Lahko ga privede celo na rob izumrtja in to se je pred kakšnim stoletjem zgodilo zobrom.

V začetku 20. stoletja so bili zobri v naravi popolnoma iztrebljeni. Ljudje so jih pobijali predvsem zaradi kože in mesa. Hud udarec zadnji večji populaciji naj bi zadali lačni nemški vojaki, ki so se po prvi svetovni vojni vračali z ruske fronte. Čisto zadnjega prostoživečega zobra v Evropi pa naj bi leta 1919 ustrelil divji lovec v pragozdu Bialowieza

Zobra v Pityerszeru

so leta 1923 poljski in nemški strokovnjaki ustanovili prvi center za ohranitev evropskega bizona. Skozi desetletja so ob skrbno načrtovanem skupinskem delu in ob natančnem vodenju rodovnikov iz preživelih zobrov, ki so jih še

prvotno razširjen v gozdovih Evrazije in severne Afrike in je poleg ameriškega bizona ena od dveh še živčih vrst bizonov. Ima masivno, do 3,5 m dolgo telo, zraste do 2 metra višine v plečih, ker je glava spuščena k tlu. Samec teh

Poznojesensko sončenje

našli v različnih živalskih vrstah po Evropi, vzgojili zdravo in stabilno populacijo nekaj tisoč živali. Zobre so znova naselili v rezervate in živalske vrtove na Poljskem, Češkem, v Nemčiji, Švici, Angliji, Rusiji, Belorusiji, Španiji, na Ni-

ta od 800-1000 kg, samica pa 400-600 kg. Kožuh je temno rjav, po sprednjem delu telesa ima dolgo dlako, zadaj pa nekoliko krajšo. Glava je široka s trikotno brado. Tako samci kot samice imajo kratke, ukrivljene roge. Živi v čredah, ak-

Erični slovenski športniki (9.)

BOJAN KRIŽAJ

tiven pa je podnevi in ponoči. Bizoni postanejo spolno zreli pri starosti 4 let. Samci so aktivni do starosti približno 8-10 let. Samice vsako leto skotijo eno tele vse do svojega 20. leta starosti. Mladiči pol leta sesajo mleko, potem se začnejo prehranjevati z rastlinsko hrano. Zobri za svoje bivanje in prehranjevanje potrebujejo zelo obširne travniške in gozdne površine, saj poleg velikih količin trave in različnih zelišč zaužijejo tudi drevesne poganjke, listje, lubje dreves in gozdne plodove, ki jih najdejo v podrasti. Radi se povaljajo v suhem pesku. S prašno kopeljo preženejo iz gostega kožuha zajedavce, v blatu pa se ne valjajo. Prilagojeni so na skrajne zimske razmere, ki jim druge vrste živali le stežka kljubujejo. S krepkimi parklji zlahka razbrskajo sneg, da pridejo do trave, pri tem si lahko pomagajo tudi z rogovi. Kljub svoji navidezni okornosti pa lahko tečejo s hitrostjo dirkalnega konja in preskočijo 2 metra visoko oviro.

Tudi v Narodnem parku Ōrség so zobri na prostem vse leto. To so živali, ki aktivno oblikujejo svoje okolje in mirno sobivajo z drugimi živalskimi prebivalci parka. Zober se je tisočletja uspešno branil pred volkovi in medvedi, preživel je poledenitve, pokleknil pa je pred našo vrsto. Usoda celotne populacije zobrov je v človeških rokah. Na srečo je z večanjem števila živali stanje spodbudno.

In ob koncu še zanimivost: z zobrom je povezana tudi tradicionalna poljska suha vodka Żubrówka, ki jo izdelujejo v mestu Białystok na vzhodu Poljske. Vodki je namreč dodana bizonova trava (Hierochloa odorata), ki raste v bližnjem narodnem parku Beloveška pušča, v katerem živijo zobri. (Slika na 1. strani: Zobri mulijo ostanke trave sredi zime.)

Valerija Perger

»Naše blončno veselje nam greje domove, v srcih poletje in sneg na zaslonih, zveze so dobre, še malo in šlo bo zares.«

Tak pravi ena kitica pesmi Bela simfonija, v sterij skupini Lačni Franz opeva skijara, steri je Slovenijo, no, te ške Jugoslavijo, v tom zimskom športu postavijo na zemljevid sveta. Tau je biu Bojan Križaj. V svoji skijarski karieri, stero je zgotovo leta 1988, je osemkrat gvino na tekemaj svetovnega pokala, v zgodovino pa se je vpisal tudi kak prvi Slovenec z zmago v svetovnem pokali. Tau se je zgaudilo v švicarskem Wengni, gé je biu 20. januarja 1980 najhitrejši na obeh slalomskih progah, bauški tudi od eričnoga rivala Ingemara Stenmarka. »Gnala me je velka želja, ka dun gnauk gvinem, vej pa sam meu že dosta drugih mest,«

je svojo zmago komentiral Križaj, steri je v Wengni gvino ške leto za tem. Skijanje na prvi progi se njemu je najglij najbaukše pršikalo, vej pa je za 83 stotink zaostovalnim Stenmarkom. Toga je te v drugom teki prva dojoblado Marc Girardelli. Gledalci so že proslavljali zmago mladoga Avstrijca, steri je skijo za Luksemburg, ali te se je s štarta pognau Križaj, steromi je grato sanjski nastop, tak ka je biu ške za 52 stotink hitrejši od Girardellija. Helmut, oča 17-letnoga mladoga skijara, steri je tak osto brez svoje prve zmage, je s cigareto v lampaj na glas preklinjo: »Verdammt Partisanen« (prekleti partizani).

Bojan Križaj, steri je na žalost v svoji bogati karieri osto brez olimpijske medalje (najbliže joj je biu v Lake Placidi leta 1980, gda je v veleslalomi samo za dve stotinki sekunde zaostoval za tretjim mestom), je

Bojan Križaj leta 1987, gda je dobio mali kristalni globus

meu leta 1984 na olimpijskih igrah, stero so bile v Sarajevi, tau čast, ka je v imeni športnikov dau zaobljubo o poštemom in športnom nastopanju. Organizatorji so prva steli, ka

Križaj in njegov velki rival Ingemar Stenmark

najguči v srbskom geziki, on pa je pravo, ka de gučo v slovenskom geziki. »Trikrat sam usevküper prešto in sam brodo, ka mo znau na pamet vse povedati, pa ka mi nede trbelo v papejre gledati. Te pa mi je samo nagnauk sfalilo rejči. Dobro, ka so tau lidge v pamet vzeli, pa so mi začnili ploskati, tak ka sam si vzeu luft in sam leko povedo

tekst do konca,« se spominja Bojan Križaj, steri je ške prva, leta 1982, v avstrijskem Schladmingi grato svetovni podprvak v slalomi, pauleg toga pa je leta 1987 v isti disciplini osvojil tudi mali kristalni

globus, kak najbaukši slalomist tiste skijarske sezone. Gda je biu ške mladi športnik, se je oženo z Barbaro, s stero mata sinauva Boštjana in Martina, pa čerki Andrejo

globus, kak najbaukši slalomist tiste skijarske sezone. Gda je biu ške mladi športnik, se je oženo z Barbaro, s stero mata sinauva Boštjana in Martina, pa čerki Andrejo

in Meto. Po tistom, ka sta z ženov šla narazen, se je znauva oženo, s Špelo Žle, s stero mata malo dejte. Ovak pa Bojan Križaj, steri je nikdar nejpreveč rad gučo o sebi, pravi, ka gnesden ne skija več dosta, liki rajši v roke vzeme palice za golf.

Silva Eöry
Kejpi: internet

... DO MADŽARSKE

Gibanje na facebooku za odpiranje hotelov

Po vsej verjetnosti je z levico povezana pobuda nekdanjega gostinca, češ naj se čimprej odprejo gostilne, restavracije in hoteli. V interesu tega je ustanovil facebook-skupino pod geslom »Jaz bom odprl«. Naredil je to kljub temu, da uvedeno izredno stanje zaradi epidemiologije strogo prepoveduje obratovanje gostinskimi obratom in hotelom. Čeprav je sam izjavil, da za njim ni nobene politične stranke ali gibanja, saj ne bi rad, če bi njegova pobuda bila politično obarvana, so desni mediji dokazali, da je povezan z levico, saj je na prejšnjih lokalnih volitvah sodeloval v štabu sombetskega župana, ki je na občinskih volitvah zmagal s podporo leveice. Desne stranke trdijo, da je pobuda omenjenega gostinca usklajena s strategijo leveice, ki poskuša ovirati protikoronski boj vlade.

Frontex zapustil madžarsko mejo

Evropska agencija za zunanje meje Frontex je začasno zapustila madžarsko mejo, je najavil njen tiskovni predstavnik. Podlaga za to je pomenila odločba Evropskega sodišča iz 17. decembra lani, ki pravi, da madžarske oblasti protipravno pošiljajo nazaj v Srbijo ilegalne migrante in Madžarska kljub odločbi sodišča te prakse ni spremenila. Po mnenju Evropskega sodišča Madžarska s tem, da njeni mejni policisti migrante na silo odvedejo na ozemlje, kjer ni nobene infrastrukture - jih praktično izženejo - krši Unijino in mednarodno pravo. Sodišče meni, da migrantom največkrat ne ostane nič drugega, kot da se vračajo na ozemlje Srbije brez tega, da bi se lahko na Madžarskem posluževali kakršnegakoli pravnega instrumenta.

Agencija za zunanje meje Frontex meni, da Madžarska nič ni storila, da bi odpravila protipravni položaj na zunanji meji, zato morajo njeni člani zapustiti madžarsko mejo, kajti drugače bi delovali proti Unijnemu pravu.

Doma je zato baukše

Laci Kranjec, po izi Földini, na ednom najlepšom pa najviššem mesti majo ram v Slovenskoj vesi. Če vöstanajo na teraso, lopau se vidijo avstrijski brgavi, Šlösl s križom pa varaška cerkev. Leko ka v zimi söver redno brije na tistom tali, depa tak mislim, itak se splača tam živeti. Laci so v cejlom življenji na železnici delali, še gnesden dosta znajo od tauga pripovedjati, kakšno mantranje je bilau pozimi, gda so šine dolazmrznile. Ranč tak od tauga tü, gda so sodak bili pa so v tanki T 75 sejdli pa nabijavali golaubiše. Tistoga ipa je dosta vse težko bilau, depa gnesden se je tau že vse olepšalo pa lejpi spomini so gratali.

- *Laci, najvejši kejp, sterga ste v škatüli meli, če dobro vidim, je vaša družina.*
 »Tau je naša družina. Gda je Tanai prišo nas slikat, je pravo, ka telko nas je, ka ranč

»Nas je sedem bilau, tri dekle pa štirge podje. S tauga smo trdje doma ostali, štirdje so

Földini Laci trno rad pripovedja

pa odišli iz rosaga. Dvej sta v Meriko odišle, edna je tam že mrla, ranč tak dva brata sta bila v Švici, pa tam je eden že tü mrau.»

- *Ka so oča delali, s tjim so se spravljali?*

»Oča je tü na železnici delo kak dja, mati je pa v dojanini fabriki delala. Oča je ovak po meštiji kala (peč) zido, tau se je vönavčo pa v Avstriji delo. Gda je domau prišo, te je

neka je tau vido, ga je dolaposliko pa ga je zglaso. Gda so nas odpelali, te so tistoga, steri je nas zglaso, tistoga so se nota v naš ram djali.«

- *Kak dugo ste bili kraj od dauma?*

»Skur dvej leti, depa potistim so še nas nagnauk nej pistili domau. Najprvin samo v Varaš na železnico, tam je bijo eden bakterház, ta smo se notaspakivali.«

- *Tri fejšt stare kejpe mate, tau bi znali povedati, sto so na kejpi?*

»Na prvom tjeipi trgé moški stojijo, eden med njimi je moj oča. Vidiš, tistoga reda kakšni divat je bijo, moški so palice meli v rokaj. Oča je ovak taši betjar bijo, depa spoj je vören bijo. Na drugom tjeipi, gde so štirdje, so moj oča, mati, bo-ter pa botra dolavzeti. Je še eden zdavanski, gde se je materna sestra ženila, moj oča je bijo proščaj.«

- *Najšli smo eden taši kejp tü, gde je vaša družina dolavzeta, depa štiri dekle so na kejpi, vi samo dvej hčeri mate, sto so tiste plus dvej?*

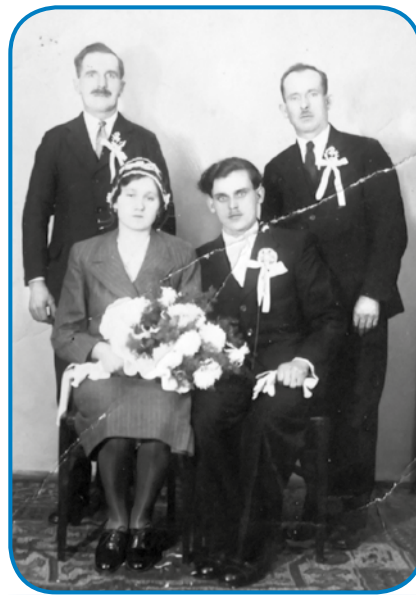
»Tau sta od brata dvej dekle, zato ka vernau so te doma bili, gda smo se dali doladjemati.«

- *Mate taše kejpe tö, gda ste sodak bili, gde ste služili pa ka ste tam za delo meli?*

»Dja sem pri protizračni obrambi (légvédelmi egység) bijo, na tanki, mi smo na fligare strejlali, dja sem nabijavo golaubiše nutra v cejv. Depa tau so taši velki golaubiške bili, dugši kak pau mejter. Gda ji je sfalilo, vsigdar samo prvoga je trbello nabiti, potejn je že te štrajf, kak so golaubiške vküpvezani bili, sam sebe vlejko. V ednom tanki sta dva bila, steriva sta nabijavala, zato ka dvej cevi sta bile.«

- *Kak ste strejlali fligare?*

»Nej je bila bojna, tak ka samo vežbo (gyakorlat) smo meli. Biu je eden fligar, steri

Zdavanjski kejp tetice

nas, tam, gde zdaj grauzdije raste. Tü kaulak rama mi skur en hektar mamó. Depa

po pravici ti povejm, tau sem dja že vse prejkda mlajšom.
 - *Gde ste vi delali?*

»Dja sem tü na železnici delo kak oča, depa nej na tistom mesti gde on. Zato ka on mi je pravo, ta aj nédem, zato ka tisto je težko delo bilau, bola aj inan dem. Tak sem te premikač (váltókezelő) grato, depa dja sem v Sombotel odo delat dugo lejt, zato ka nej so me steli od tistec tapistiti. Tam je bijo

je na dugi vaužaj eden ciljni žakeu (célzsák) vlejko, tisto je trbello nam dolastreliti. Depa gnauk se je zgaudio tašo, ka tak lagvo so strejlali, ka prejdjen dolastavo cejlo vežbo (gyakorlat), zato ka rejsan so skur dolastreljili letalo, stero je vauže vlejko. Dja sem najprvin na Váci bijo sodak, depa gda so zvedli, ka mam brate pa sestere vanej v Meriki ipa Švici, te so me

eden tören pri šinaj (tirnicaj), od tistec sem ravno, steri mašin, cug, kama aj dé. Nej je malo delo bilau na den 150 mašinov (vlakov) je šlau tam prejk. Najbola lagvo je pozimi bilau, gda so šijne dola bile zmrznjene, tašoga reda smo še lance strgali, tak težko je šlau. Gda sem že v Varaš prišo, te je že dosta ležej bilau, depa težko sem leko tanapravo, zato ka so me nej steli pistiti.«

Földina družina, Lacina oče drži na v krili

nemo mesta meli na tjeipi. Dja sem tisti mali, sterga v rokej držijo, depa nej sem dja najmenkši, liki Feri, steri v Budimpešti žive.
 - *Kelko mlajšov je vas bilau?*

üšo na železnico delat. Dobro smo živeli dočas, ka so nas nej odpelali.«

- *Sto vas odpelo pa zaka?*

»Zato ka moj oča je na buči, na prauški v Vasári križ neso,

Sodačijo je služo pri enoti za protizračno obrambo (légvédelem)

prejkdjali na Aszód! Gda sem dolazaslüžo, te sem domau prišo pa sem se oženo, potistim smo pa te tak zidali.
 - *Gde je bijo vaš rojstni ram?*
 »Tü je bijo nejdaleč kraj od

- *Gda ste v penzijo šli?*

»Leta 2004, zdaj že sedemnajset lejt tauma, dobro je bilau delati, depa domajezatobaukše.«

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 22.

GDE VSIKDAR NAJDEMO KAJ ZA GLEDATI

Če smo etognauk pobaužali »Malo kralično« na peštarskoj strani Donave, se zdaj napatimo prejk Elizabetinoga mostá na drügo, budimsko stran. Tam nas čakajo termalne kaupance Rác, Rudas pa Gellért, štere vse dobivajo toplo, zdravilno vodau z globočine pod bregaum Gellért. Té je eričen po trej talaj: z njega so dojsünili püšpeka

v Karmeličanskom klauštri kancelaje ministrskoga predsednika. Če stauipimo dale v Ulico svetoga Trojstva, vidimo kip ednoga huzarskoga generala. Njegovoma bronastoma konji se djajca svejtijo: štanderge Tehniške fakultete je prej pred vsakšov vižgov pobaužajo. Pomalek pridemo do veuke Marijine cerkve, gde je krau

krali, gnes so pa v tej stari zidinaj kulturne inštitucije. V ednoj palači Madžarska narodna galerija nutpokaže najlepše dele vogrske umetnosti (tačas, ka se ne spakiva prejk v park Liget), v bližanjom Muzeji zgodovine Budimpešte pa leko spoznamo dugo pripovejst grada. Pauleg tiste zidine gorpride vzpenjača »Sikló«, štéri mali »cug« se pela 95 mejterov gor po bregej. Na dvoriškaj med veukimi zidinami vleti senja držijo, na šteraj odavajo vino, gastronomske dobraute pa raučne produkte.

Pod Gradskim bregaum so zvrtali 350 mejterov dugi tunel (alagút), tau je leta 1857 trpelo več kak sedem mejsecov. (Špotlivi geziki pravijo, ka so ga samo zatok völdumbali, ka bi v lagvom vrejmieni maust leko nut v njega potisnili.) Tam spodkar stogi kamen za »0 kilomejterov«, od tistec vödėjo vse glavne poštuje na Madžarskom (zvün poštuje »8«). Če se pa štoj neške z autonom pelati, leko na pausado vzeme picikli z imenom »Bubi«. Tau leko narédi na 100 postajaj, na šteraj ga čaka 1500 drautovi somarov.

V Budimpešti nega panorama brezi devet mostauv nad Donavov. Prvi - v starosti pa češčenji - je Verižni maust (Lánchíd), šteroga so po ideji grofa Istvána Széchenyina končali v leti 1849. »Najvekši Madžar« je dau idejo za ustanovitev Madžarske akademije znanosti tö, od štere zidina eške itak stogi na trgi z njegovim imenom na peštarskoj strani.

Margitin maust má formo litere »Y« in pela na otok z gnakim imenom. V srejd-njom vöki so v njegvi klaušter zbejžale bogaboječe dekle, med njimi či krala Béle IV. Margita tö. Gnes se kak prteči prst z otoka zdigava vodni törem, na odri pod njim v lejpom vrejmieni ope-

re pa mjuzikele špilajo pod milim nebom. Na otok autonge ne smejo, zatok lüstvo leko lejče, se kaupá, špila šak pa karte ali piknik drží. Če si štoj želej razgibati nogé, pa si leko sede na »bringóhinto« - picikli s štirimi potačami.

Gvüšno pa neškejo mér pa tüüčo tisti, štéri vsikšo leto v augustuši (gda nega epidemije) pridejo na festival

mesto vina in šampanjca. V »labirintnoj zamenici« leko držijo en miljaun hektolitrov vina, čaka pa nas fabrika Törley z malim muzejom tö. V etom varaškem tali najdemo Park Memento, gde so vöpostavljeni tisti kipi z lejt 1950-1990, štéri so več »ideološki nej za nüc«. Tam leko kak suvenir med

Ribiška trdnjava je eden največ vreden spomenik madžarske eklektike - ozajek se zdigava Matjaša cerkev, štero so v törski cajtaj nücali kak džamijo

z gnakim imenom, na njem so se prej zbérale čaralice in tam stogi Citadella. Na tajoj zidini se zdigava 14-mejterski »kip slobaudnosti«, štéri je takši simbol Budimpešte, kakšoga New York tö má. Od tistec se pred našimi očami opera venak najlepša panorama, vnoči pa se leko čüdivamo več miljaun posvejtom vogrskoga glavnoga varaša. (Eške poseba, gda 20. augustuša ognjemet držijo.)

Splezdimo zdaj prejk na drügi, Gradski brejg, pod šterim najdemo 10 kilomejterov duge djamske poti in zamenice. Vrkaj stogi grad, šteroga je začno zidati krau Béla IV. po roblenji Tatarov, najbole pa je cveu pod kralom Matjašom. Pod Törki je skoro na nikoj prišo, Habsburgi so ga začnili obnavlati, med drügov svetovnov bojnov pa je biu slejdnja obramba nemške sodačije.

Na trgi »Disz« so v srejd-njom vöki držali senja pa obešavali tauvane, gnes najdemo tam

Matjaš bejdvej svojivi zdavanji držo, zatok go zovemo »Matjaša cerkev« tö. Trnok dobro akustiko má, zatok dosta koncertov tam špilajo, zvekšoga z orgolami. Pauleg cerkve vidimo kip svetoga Števana z reliefi o njegvi najvekši delaj, bližanja Ribiška trdnjava pa je dobila ime po ribiškom ceji, štéri je skrb emo na té konec grada. Na Trgi Andrása Hessa so oprli prvi vogrski veštauk za druknivanje, kauli nekdešnjoga dominikanskoga klauštra pa so zozidali Hotel Hilton. (Skoro vsikši fotograf napravi kejpo o tejm, kak se v veukoj glažojnatoj stenej toga hotela - kak v gledali - vidi Ribiška trdnjava.) Eške na tom tali najdemo Muzej sodačke zgodovine, na dvoriški šteroga majo šegau vleti držati gledališke igre za mlajše in vözraščene.

Špancečajmo se dale prejk na drügo stran grada, k palačam! Do törski cajtov so tam meli svoj kvatejrvogrski

Margitin maust pela nad gnako šurkima dvöma vejama Donave - djužno od njega vse sliši k svetovnoj erbi UNESCO-na

Sziget. Na otoki šiftinske fabrike so meli svoje palače nekdešnji rimski gospaudge, štéri bi se graubo čüdivali, če bi gnes gorpoiskali svoj grünt in tam vidli več stau gezero mladi s cejle Evrope. Na budimskom konci Petöfina mostá pa stogi eden ponücani šift, s šterim so nekda kamen vozili, gnes pa je grato z imenom »A38« legendarno kulturno mesto. Na drügoj strani Donave, pri Rákóczi mostej se naraja nauvo varaško središče: tam najdemo Narodno gledališče in Palačo umetnosti, v šteroj majo koncertno dvorano in moderni muzej.

Če rejsan je stara istina, ka je »na srejdí najlepše«, v Budimpešti se splača vö s centra ranč tak titi. V varaškem tali Óbuda na priliko leko napravimo dvejezerolejtno paut nazaj in spoznamo žitek v nekdešnjom rimskom varaši Aquincumi. Sploj na djužnom konci glavnoga varaša leži Budafok, štéri je

drügimi küpimo »slejdnjo sapo komunizma« ranč tak. Depa vsikši »vinešnji« varaški tau má kaj zanimivoga za pokazati: Nagytétény svoj Tropicarium z maurskimi stvarinami, Kóbánya svoje fabrike piva ali Kispest svojo blokovsko naselje »Wekerle« z začetka 20. stoletja.

Tau pa je eške itak daleč od vsega! Nej smo eške vidli več gezero zidin v vsefelé zgodovinski štilušaj, nej dvejstau drügi muzejov pa galerij, nej smo gledali tekmo v vaterpoloni. Mujs se moremo eške pelati s šiftom po Donavi, z vsemi štirimi metronami, depa s trolinami tö. Vsakši turist more Budimpešto spoznati v takšom temponi pa v takšom redej, kak ma prija. Nede emo léko delo - in nikdar nede mogo povödati: vse sem že vüdo.

-dm-

foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

OD IRSKE PREJK ARMENIJE DO JAPANA

Šegau majo gučati, ka če prej mauž pa žena dugo vküper v globkoj zakonskoj lübezni živeta, si gratata od zvüna tö podobniva. Tau je venak istina za lübezen med Baugom pa võrnim človökom tö: o **svetöj Brigiti (Szent Brigitta)**

pripovedjajo, ka je mejla tak čisto srcé, telko svetosti pa telko razmenja do trpljenja lidi, ka je bila na pogled trnok slična Božoj Materi.

Ta »irska Marija« je bila pauleg svetoga Patrika najbolje češčena na »otoki svetöcov«, na Irskom. Njeni oča je biu eden bogati Irec, njena mati pa njegva slüžkinja. Gda je očé žena zvödala za tau nevörnost, je slüžkinjo vö z iže zagnala. Mala Brigita pa je vrla krščanj-ska dekla grata-

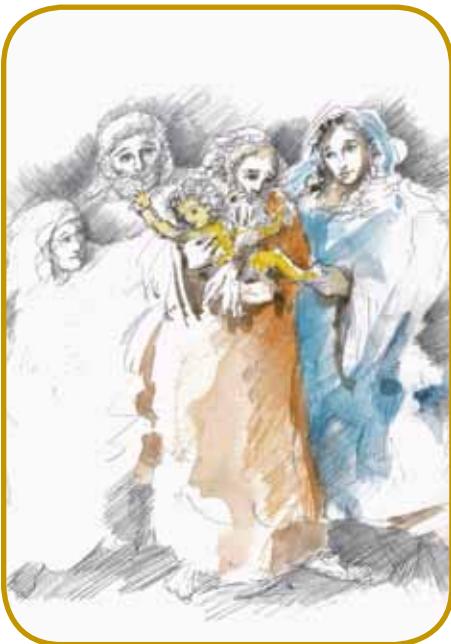
la, že v ranöj mladosti je srečo samo v dobri delaj iskala – rada je pomagala srmakom pa zapüščenim lidam.

Njeno lépoto so na pamet vzeli legéngé tö – Brigita pa je svojoga Božega mladoženca prosila, aj na edno okau slejpa, v obraz pa grda grata. Po tistom go je oča k sebi vzeu, kisnej pa gi dopüsto, ka odide v samočo kak apatica. Od svojoga püšpeka je dobila eden šlajer v znamenji, ka se je zaoblübila za deviško čistost.

Svoj dom si je Brigita napravila v varaši Kildare. Za en malo so se gi pridružile tri deklee, po tistom pa vsikdar več lüdi. Začnili so blüzi njé iže zidati, ka bi zadobili dobraute, štere je Baug talo prejk njé. Zvali so go inam tö: po cejloj Irski je stvardjala držine apatic. Lüstvo je brodilo, ka z Bogá pomočjav leko

napravi vse, vej je pa dosta čüd včnila.

Brigita je mrla *1. februara* leta 523 – zadobila je više sedemdeset lejt –, na té datum svetimo njeni den. Njeno češčenje je z »zelenoga otoka« prišlo prejk v Evropo, v Sloveniji so gi posvetili dve cerkvi.

Svejčnico držimo 2. februara od tistoga mau, ka je den Jezošovoga narodjenja 25. december grato – Sin Boži se je prej na té dén oprvim srečo s svojimi dühovnikami

napravi vse, vej je pa dosta čüd včnila.

Po Mojzešovom zakoni je mogla vsikša mati, štera je rodila sina, štirideset dni po porodi oditi v tempelj, tam darüvati in se tak očistiti. Marija je bila Gospaudova dekla, zatok je tau napravila, če rejsan je rodila kak devica.

Evangelist Lukač piše v svojom evangeliji, ka je Boža Mati vrnau te srečala starca Simeona. Té je emo edno videnje in je včasik gorprišo, što je tau Dejte, na šteroga tak skrb má ta mlada ženska. Cuj je stau-

po in ga vzeu v roké z rečami: »Odpüsti zdaj svojoga slüžabnika, o Gospaud, po svojoj rejči v méri, vej so pa moje öči vidle rešenje, šteroga si pripravo pred očami vsej narodov; posvejt v razsvetlenje poganov in v diko Izraela, svojoga lüstva.«

Spomin na **Jezošovo darüvanje (Urunk bemutatásának**

ünnepe) je Mati Cerkev sveti-la že na konci 4. stoletja. Držali so procesijo, predgo pa mešo, té svetek so zvali »svečanje«. Z rečami staroga Simeona o »posvejt v razsvetlenje poganov« je bila, pa je eške gnes povezana šega blagosavljanja svejč. *Zatok 2. februar* – svetek človečoga želenja po svejklosti – zovémo »svejčnica« tö. Za Cerkev je Mešiaš posvejt, šteri razsvetljuje človeči rod in lidam dá smiseu v življenji.

Na té dén se spominamo dve lidi z evangelija svetoga Lukača tö: starca Simeona in pobožne prorokinje Ane. Njiva sta kak liki vsi stari lidgé, šteri so v molitvi blüzi Baugi in na naš svejt zovéjo Boži blagoslov.

V strašni stiskaj srednjoga vöka, gda je dostokrat morila küga, so lidgé začnili čestiti »štirinajset zavetnikov v sili«. Eden med njimi je **sveti Blaž (Szent Balázs)**, patronuš prauti betegom šinjeka pa grla. Po legendi je prej rejšo žitek edinoma sinej edne matere, gda je požro ribdjo čonto.

3. februara Cerkev dava »blagoslov svetoga Blaža«: dühovnik zveže dve svejči v križ in jivi približa gutej vsikšoga võrnika. Med tejm prosi Bogá prejk svetoga Blaža, aj toga krščenika brani od betegov gutanje.

Legenda pripovedja, ka je biu sveti Blaž v 3. stoletji oprvim padar, te pa püšpek v armenskom varaši Sebasti. Gda je začno rimski cesar Licinij naganjati krščenike, se je skriu v ednoj djami v lesej. Če rejsan so bile njegve padaškije samo divdje stvarine, so ga za en malo najšli Licinija djagri. Gda so ga odpelali pred birauva, se je zgaudilo tisto erično čüdo: z molitvov je ozdravo pojbička z ribdjev čontov v gutanji in ga povrno materi. De je pa po tistom tö nej mogo vujti strašnoma trpljenji pa mantrniškoj smr-

ti. Oharge so ga nesmileno bičüvali in ga trgali z železnimi akli, na konci so ma pa krajsekli glavau.

Njegvo češčenje je naglo odišlo po svejti. Rovački varaš Dubrovnik je že davnik, v 12. stoletji za svojoga posebnoga patronuša odebro svetoga Vlaho (kak Blaža

Paula Mikina in drügi 25 krščenikov so v Japani pribili na križe – vözraščeni križani so »Te Deum«, mlajši pa eden mlašeči žoltar spejvali

Dalmatinci zovéjo), na njegov den držijo tam trnok veuki svetek. Un pa je nej samo priprošnjik prauti betegom gutanje pa zaub, za pomauč ga prosijo živinorejci ranč tak. Z njegovim svetkom so povezane ništerne ljudske šege med Madžari pa Slovenci tö.

VJapanigneskauli 125 miljanov lüdi živé, pa če rejsan je tam samo 400 gezero katoličančov, na veuko držijo Cerkev. Med »rimskimi püšpeki« je biu pápa Janoš Pavel II. prvi, šteri je leta 1981 stau po na zemlau tej otokov (szigetek), kama so prvi misijonari prišli v 16. stoletji.

Sveti Frančišek Ksaverij je tistoga ipa okrsto več gezero võrnikov in stvauro več cvetaučí far. Njegvo delo na otoki, »gde sunce gorstane«, so dale pelali sobratje ježuiti, tak je

bilau v Japani za en malo že 750 gezero krščenikov.

Leta 1587 je cesar Tajkosama prišo v krajino, gde so živeli zvekšoga kristjani. Tau je sto, ka bi krščanj-ske deklee pa ženske tö slüžile njegvoma poželenji. Gda so se nej podale za tau, je po tanači svojoi poganski pomočnikov zapovödo, ka morejo misijonari v šest mejscaj zapüstiti Japan. Ježuiti so tak naredili, kak liki bi tašli, zmejs so se pa prejk naravnani povrnauili v svoje fare.

Leta 1593 so na otoke prišli prvi frančiškani. Gnauk je eden gizdavi španjolski mornar nej sto blago s svojoga šifta japanskoma cesari dati. Prtiu je, ka pride španjolski krau pa cejli Japan prejkvzeme,

za gnauk pa je prej samo svoje misijonare poslo. Gda je tau čüu, je cesar Tajkosama včasik čemerno zapovödo, aj spolovijo barate in je križajo v varaši Nagasaki.

5. februara 1597 so tak vmorili 26 mantrnikov. Na prvom mesti vsikdar stogi japanski ježuit **sveti Pavel Miki (Miki Szent Pál)**, zvün njega so na križe pribili eške dva japanskiva ježuita, šest španjolski frančiškanov pa 17 japanski frančiškanov tretjerednikov (laikov). Trgé med mantrniki so bili mlajši od 14 lejt, Slovenci se na nji spominajo že od konca 16. stoletja. Slobaudnost vöre so v Japani vözglasili eške samo leta 1889.

*-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó*

PETEK, 05.02.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 10.35 TV-izložba, 10.50 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.25 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Moja neznana Amerika, švicarska dokumentarna serija, 14.40 TV-izložba, 15.00 Prislunhimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.15 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.55 Danin dinosvet, kanadska otroška nanižanka, 16.15 Varuška nindža, nizozemska nadaljevanka za mlade, 16.40 Infodrom, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Bacek Jon, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tvoje pesmi živijo naprej, poklon Lojzetu Slaku in njegovi glasbi, 21.25 Alpske vasi: Švica, potopisna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Najlepša, italijanski film, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

PETEK, 05.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.15 Videotrak, 10.10 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 10.35 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 11.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (M), 13.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 15.20 Both Sides / Obe strani, koncert skupine Perpetuum Jazzile, 17.05 Ruska kapelica - elegija pod Vršičem, dokumentarni film, 18.00 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (M), 19.00 Videotrak, 20.00 Dobrodošli pri Hartmannovih, nemški film, 21.55 Skriti obraz čokolade, francoska dokumentarna oddaja, 22.55 Zadnja beseda!, 23.35 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 1.00 Videotrak, 1.55 Info kanal

SOBOTA, 06.02.2021, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.30 Infodrom, 10.45 Varuška nindža: Kristali, nizozemska nadaljevanka za mlade, 11.10 TV-izložba, 11.30 Tarča, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Znanost o virusu, pogovorna oddaja, 14.25 Na kratko: Starizem, 14.35 Prislunhimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.50 Večni Pompeji, nemška dokumentarna oddaja, 15.45 TV-izložba, 16.00 Slovenski magazin, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Vrtno prigode: Počitnice za Marjo, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.50 Kaj dogaja? 21.20 Neustrašna, britanska nadaljevanka, 22.10 Poročila, Šport, Vreme, 22.35 Sedmi pečat: 112, danski film, 0.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

SOBOTA, 06.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 5.00 Videotrak, 6.00 Spomini: Albin Fatur, 8.55 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni veleslalom, 10.20 Alpsko smučanje - evropski pokal, reportaža s Krvavca, 10.55 Alpski magazin, 11.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 13.00 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 14.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski tek, sprint, 17.35 100 let NK Domžale, športni dokumentarni film, 18.30 Avtomobilnost, 19.00 Videotrak, 20.00 Učitelj, francoski film, 21.45 Zvezdana: Nezvesti, 22.40 "Prešerna noč" v Vrbi 2020, Aleksander Mežek in San Di Ego, akustični koncert, 23.35 Koncert Haiku Garden, zaključek Animateke 2020, 0.35 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 2.20 Videotrak, 3.15 Info kanal

NEDELJA, 07.02.2021, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.30 Danin dinosvet, kanadska otroška nanižanka, 10.00 Sveta maša, prenos iz mariborske stolnice, 11.05 TV-izložba, 11.20 Ozare, 11.25 Obzorja duha, 12.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.45 Zelena generacija/Young Village Folk, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Tvoje pesmi živijo naprej, poklon Lojzetu Slaku in njegovi glasbi, 14.45 Alpske vasi: Švica, potopisna oddaja, 15.15 Lebdi kot metulj, irski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za pošasti, risanka, 18.50 Mali Timotej, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo

tedna, Šport, Vreme, 20.00 Proslava ob slovenskem kulturnem prazniku s podelitvijo Prešernovih nagrad in nagrad Prešernovega sklada 2021, 21.15 Intervju, 22.05 Poročila, Šport, Vreme, 22.30 Dokumentarna oddaja, 23.20 Kamilo Mašek, Davorin Jenko: Vendar peti on ne jenja ... (Kam? in Strunam), 23.30 A. Kumar - J. Ivanc po F. Prešernu: Al'pekel, al'nebo, opera v enem dejanju, Opera in balet SNG Maribor, 0.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, 0.45 Politično s Tanjo Gobec, 0.55 Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.25 Napovedujemo

NEDELJA, 07.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 5.45 Videotrak, 6.45 Duhovni utrip, 7.00 Premagajmo covid 19, 7.30 Ugriznimo znanost: Snežni plazovi, oddaja o znanosti, 7.55 Glasbena matineja, 8.55 Deskanje na snegu - svetovni pokal: paralelni slalom, 10.40 Ogorčenje - nogomet proti diskriminaciji, športni film, 12.10 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 13.45 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski tek, ekipni sprint, 14.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 16.20 Fifa magazin, 17.00 Ambienti, 17.45 Z Levisonom Woodom po Arabiji: Nevarna zapuščina, 18.50 Nogomet - svetovno klubsko prvenstvo: polfinale, 20.50 Žrebanje Lota, 21.00 O ljudeh in vaseh, francoski dokumentarni film, 22.30 Vikend paket, 23.45 Kaj dogaja?, 0.15 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 1.55 Videotrak, 2.55 Info kanal

PONEDELJEK, 08.02.2021, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, 10.00 Obzorja duha, 10.35 TV-izložba, 10.50 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.20 Vem!, kviz, 11.50 TV-izložba, 12.05 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 TV-izložba, 13.40 Feri, dokumentarni film, 14.40 S-prehodi: dr. Miran Košuta, 15.10 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.25 Dober dan, Koroška, 15.55 Otroški program: Op! 16.30 Ob 100. obletnici smrti Josipa Ipavca: Možiček, baletna pantomima, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Mestne promenade: Novo mesto, dokumentarna serija, 17.50 50 knjig, ki so nas napisale: France Prešeren: Poezije, 17.55 Nejk: Nejk reče ja, risanka, 18.05 Simon: Kaj ima očka za bregom?, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Dnevnikov izbor, Šport, Vreme, 20.00 Portreti Prešernovih nagrajencev, 20.40 Ob 100. obletnici smrti Josipa Ipavca: Princesa Vrtočevka, 22.10 Poročila, Šport, Vreme, 22.30 Mokuš, slovenski film, 0.20 Glasbeni večer, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Dnevnikov izbor, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

PONEDELJEK, 08.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.00 Videotrak, 9.00 Prislunhimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 9.20 Proslava ob slovenskem kulturnem prazniku s podelitvijo Prešernovih nagrad in nagrad Prešernovega sklada 2021, 10.45 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: alpska kombinacija - slalom (Ž), 12.30 Košarkar naj bo 2, slovenski film, 14.10 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: alpska kombinacija - superveleslalom (Ž), 15.45 Zadnja beseda!, 16.45 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.30 Zelena generacija/Young Village Folk: Tilen, 17.55 Tarok zgodovina, dokumentarni film, 18.50 Nogomet - svetovno klubsko prvenstvo: polfinale, 20.50 Dediščina Evrope: Greh, italijanski film, 23.00 Po poteh sužnjev: Od 1375 do 1620: Pohlep po zlatu, francoska dokumentarna serija, 23.55 Nogomet - svetovno klubsko prvenstvo: polfinale, 1.50 Videotrak, 2.45 Info kanal

TOREK, 09.02.2021, I. spored TVS

6.45 Dnevnikov izbor, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Umetnost igre: Korona gledališko leto 2020, 10.35 TV-izložba, 10.55 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.25 Vem!, kviz, 12.10 Portreti Prešernovih nagrajencev, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Ponoreli hormoni - moški in ženske v srednjih letih, nemška dokumentarna oddaja, 14.45 Duhovni utrip, 15.00 TV-izložba, 15.15 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Kalimero: Časovna kapsula, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Koristolovec, britanska nadaljevanka, 20.50 Henrikova svoboda, dokumentarni portret, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Spomini: Albin Fatur, 1.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.25 Napovedujemo

TOREK, 09.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 10.15 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: alpska kombinacija - superveleslalom (Ž), 12.00 Avtomobilnost, 12.45 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: alpska kombinacija - superveleslalom (M), 14.50 Slovenski magazin, 15.15 Življenje pred kamero, dokumentarna oddaja, 16.00 Joker, kviz, 17.00 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: alpska kombinacija - superveleslalom (Ž), 18.00 Uvodna oddaja pred svetovnim prvenstvom v biatlonu na Pokljuki, 18.30 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: alpska kombinacija - superveleslalom (Ž), 19.30 Videotrak, 20.00 Debelost - epidemija sodobnega časa, francoska dokumentarna oddaja, 20.55 Najlepša, italijanski film, 22.50 NaGlas!, 23.10 Šport, 0.40 Videotrak, 1.35 Info kanal

SREDA, 10.02.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Premagajmo covid 19, 10.35 TV-izložba, 10.50 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.20 Vem!, kviz, 12.05 Zgoraj brez: Mira Furlan, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Otroci po naročilu, francoska dokumentarna oddaja, 14.40 Osmi dan, 15.15 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.15 Male sive celice: OŠ Gornji Petrovci in OŠ Stična - POŠ Zagradec, kviz, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Drugi val, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 17.50 50 knjig, ki so nas napisale: Simon Jenko: Pesmi, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato: Kruljenje, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Jeklene dame, finski film, 21.35 Zgodba o uspehu, kratki igrani film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil, 23.35 Drugi val, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 0.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.25 Napovedujemo

SREDA, 10.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 7.10 Videotrak, 8.15 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 8.45 Sveta maša, posnetek iz mariborske stolnice, 9.45 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: alpska kombinacija - slalom (M), 11.35 Vikend paket, 13.15 Alpsko smučanje - svetovno prvenstvo: alpska kombinacija - superveleslalom (M), 14.45 Biatlon - svetovno prvenstvo: mešane štafete, 16.15 Nogomet - državno prvenstvo, Domžale: Maribor, 20. kolo, 18.40 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Pedalni klavir, glasbena dokumentarna oddaja, 20.35 Dalibor Miklavčič (pedalni klavir), Simfoniki RTV Slovenija in En Shao (Gounod, Mozart), 20.55 Moje mnenje, 21.50 Ničevo seme, novozelandska nadaljevanka, 22.40 Karpopotnik, dokumentarni film, 23.30 Šport, 1.00 Videotrak, 2.05 Info kanal

ČETRTEK, 11.02.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Drugi val, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 10.30 TV-izložba, 10.45 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.20 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Zaton antibiotikov, novozelandska dokumentarna oddaja, 14.35 TV-izložba, 14.50 Slovenski utrinki, 15.15 Težišče - Stýlpynt, pogovorna oddaja, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Mozartov učinek, 18.05 Dinotačke, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Dediščina Evrope: Greh, italijanski film, 1.40 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 2.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.35 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.30 Napovedujemo

ČETRTEK, 11.02.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.10 Videotrak, 11.20 Dobro jutro, 13.40 Tvoje pesmi živijo naprej, poklon Lojzetu Slaku in njegovi glasbi, 15.15 Sadar+Vuga XX, dokumentarni film, 16.20 Profil, 17.20 Houston, imamo problem!, igrano-dokumentarni film, 18.50 Nogomet - svetovno klubsko prvenstvo: finale, 20.50 Avtomobilnost, 21.20 Ambienti, 21.50 Nova evropska pesmarica, Beethoven 2020: Francija, evrovizijska glasbena koprodukcija, 21.55 Gustav Mahler-Renato Zanella: Adagietto, plešeta Shoko Nakamura in Wieslaw Dudek, 22.10 Gala večer slovenskih koreografij - SNG Opera in balet Ljubljana, SNG Maribor, DBUS: Pomladna pesem, Arabski ples, Možiček, Lok, Serenada, Ognjena ptica, 22.55 Slovenska jazz scena: Ljubljana jazz selection, 23.30 Šport, 1.00 Videotrak, 1.55 Info kanal

SI LETOS ŽE POMISLIL NA PTICE?

V vrtcih Gornji Senik in Števanovci smo se pogovarjali o pticah pozimi. Izdelali smo ptičje krmilnice in jih obesili na

drevo ali na okensko polico. Vanje smo nasuli zrnje in opazovali ptice, ki so prišle zobat zrnje. Tako smo spoznavali

ptice, plesali ob pesmici Pleši, pleši črni kos in izdelovali barvite papirnate ptice.

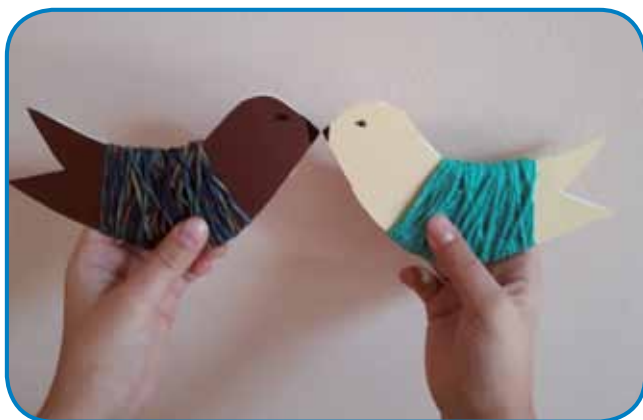
Zapisa: Andreja Serdt Maučec

Kako lep šopek vejic s ptički! Izdelali otroci iz Vrta Števanovci

Naše sovce na veji - Vrtec Gornji Senik

Izdelali smo barvite ptičke

Sovce na veji LASITS MIRON, 6 LET Vrtec Gornji Senik

Vesetje na snegu. Pogača iz snega. Izdelali Evelin in Žejke. Vrtec Gornji Senik

SLOVENCI.HU

Živali pozimi

V vrtcih Sakalovci in Monošter smo se spraševali, kaj se dogaja z živalmi pozimi, ko je mraz. Ogleдали smo si slikovni material različnih živali in jih razvrstili na tiste, ki pozimi spi, in tiste, ki ne spi.

Ugotovili smo, da ptice pozimi težko najdejo hrano, zato smo jim na igrišče postavili ptičjo hiško in jim nasuli semena. Otroci pa lahko ptičjo hiško in ptice opazujejo skozi okno naše igralnice. Naučili smo se nove pesmice in se igrali gibalne igre Ptički v gnezdo, Medved še spi in druge.

Vzgojiteljica asistentka
Romana Trafela

Bence Szűcs, 5 let, vrtec Sakalovci

Lili Kovács, 6 let, vrtec Sakalovci

Mirko Kozó, 6 let, vrtec Monošter

Zsófia Szabó, 5 let, vrtec Monošter

BIO Aronia

100 % sadja
Sok črnoplodne aronije

Pijmo ga, da bomo zdravo živeli!

Brezplačna dostava na dom!

3500 Ft/!
pri nakupu 6 steklenic
vam sedmo steklenico
podarimo

Proizvajalec:
Róbert Merkli

0036 30 957 3279

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB